

רשומות

הצעות חוק

הכנסת

7 במרס 2007

139

י"ז באדר התשס"ז

עמוד

הצעת חוק ההתיישנות (תיקון מס' 4) (התיישנות תביעה בשל עבירת מין או התעללות), התשס"ז-2007 110

הצעת חוק נושאי משרה בשירות הציבורי (העברת ניירות ערך לנאמנות), התשס"ז-2007. 114

מתפרסמת בזה הצעת חוק של חברי הכנסת מטעם ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת:

הצעת חוק ההתיישנות (תיקון מס' 4) (התיישנות תביעה בשל עבירת מין או התעללות), התשס"ז-2007*

1. בחוק ההתיישנות, התשי"ח-1958 (להלן - החוק העיקרי), אחרי סעיף 18 יבוא:

הוספת פרק שלישי 1

פרק שלישי 1: התיישנות תביעה בשל עבירת מין או התעללות

18א. (א) בתובענה שהוגשה על ידי נפגע, על תביעה בשל עובדות המהוות עבירת מין שנעברה בקטין או באדם שטרם מלאו לו 21 שנים תוך ניצול יחסי אמון, תלות, מרות, חינוך, השגחה, עבודה או שירות או עבירת התעללות שנעברה בקטין - תתחיל תקופת ההתיישנות ביום שבו ימלאו לתובע 28 שנים.

תביעה בשל עבירת מין או התעללות

ד ב ר י ה ס ב ר

שבמצבים מסוימים אין הצדקה למנוע מהתובע להגיש את תביעתו על אף חלוף תקופת ההתיישנות הבסיסית.

אין כיום הסדרים מיוחדים לתביעות בשל עובדות המהוות עבירות מין או התעללות, ואין עילה המפסיקה את מרוץ תקופת ההתיישנות בעת שמתנהל הליך פלילי באותו ענין. ביסוד הצעת החוק המתפרסמת בזה עומדת הגישה שיש הצדקה לקבוע דין התיישנות מיוחד לתביעות כאמור, וזאת מטעמים שיפורטו בהמשך.

סעיף 1 מוצע לקבוע שני הסדרי התיישנות מיוחדים לתביעות בשל עובדות המהוות עבירות מין שבוצעו בקטינים או בבגירים שטרם מלאו להם 21 שנים תוך ניצול יחסים מיוחדים, כגון יחסי אמון, תלות או מרות, וכן לתביעות בשל התעללות בקטינים במשפחה או על ידי אחראי. שני ההסדרים מאריכים את תקופת ההתיישנות הבסיסית, אך אפשר שיהולו גם בנסיבות שונות ויהיה בהם כדי להשלים זה את זה. עוד יודגש כי בשני ההסדרים לא מדובר בביטול תקופת ההתיישנות לחלוטין, אלא בהארכתה בלבד. ובתוך כך קביעת מועד סופי להגשת התביעות המבטא איוון שונה מהאיוון שבחוק ההתיישנות. זאת, מתוך הכרה בתוקפם של השיקולים השונים שביסוד דיני התיישנות גם בתביעות כאמור.

תקופת ההתיישנות בתביעות שעליהן יהול ההסדר הראשון תחל ביום שבו ימלאו לתובע 28 שנים. כלומר, בתביעות אלה יוכל התובע להגיש תובענה עד גיל 35 (ואולי אף בגיל מאוחר יותר בהתקיים עילות השעיה). הסדר זה אינו מותנה בפתירת הליך פלילי (סעיף 18א המוצע). ההסדר השני קובע כי אם הוחלט על הגשת כתב אישום, תינתן לנפגע העבירה תקופה של שנה ממועד סיום ההליך הפלילי בפסק דין חלוט כדי להגיש תובענה באותו ענין (סעיף 18ב המוצע).

חוק ההתיישנות, התשי"ח-1958 (להלן - חוק ההתיישנות) קובע תקופות זמן לפתיחתם של הליכי משפט אורחיים והסדרים נוספים שלפיהם מחושבות התקופות. הסדרים אלה מבטאים איוון בין זכותם המהותית של תובעים בכוח לבין שיקולים הנוגעים לנתבעים בכוח, לציבור בכללותו ולמערכת המשפט. השיקולים העיקריים שהוכרו בפסיקת בתי המשפט הם: - הכרה בציפייה לגיטימית של נתבעים בכוח לוודאות אשר לתביעות העתידות להיות מוגשות נגדם; - הכרה בקושי של שמירת ראיות לאורך זמן; - עידוד תובעים בכוח להגיש את תביעותיהם בזמן; - התייחסות אל שיהוי ארוך בהגשת תובענה כאל ויתור או מצג של ויתור על זכות התביעה; - מתן עדיפות לבירור תביעות חדשות על בירור תביעות ישנות, הן משום שבאלה רב הסיכוי שההליך יהיה מבוסס יותר מבחינה ראיתית ולכן גם צודק יותר, הן בשל שינוי הדין והנורמות עם חלוף הזמן, ובהינתן העומס הרב המוטל על בתי המשפט (ראו, למשל, ע"א 5964/03 עז המנוח אדוארד ארידור ז"ל נ' עיריית פתח תקוה (טרם פורסם: ניתן ביום 16 בפברואר 2006). בפסקאות 7-8 לפסק דינו של המשנה לנשיא (כתוארו דאז) השופט מ' חשין וההפניות שם).

במסגרת האיוון הקבוע כיום, תקופת ההתיישנות של תביעה אזרחית, שאינה במקרקעין, היא שבע שנים, ותחילתה במועד שבו נולדה עילת התובענה. בתביעתו של קטין מתחילה תקופת ההתיישנות בהגיע הקטין לגיל 18. חוק ההתיישנות כולל עילות שונות שבהתקיימן מושעית תקופת ההתיישנות, כגון כלל ההתיישנות שלא מדעת (המכונה גם "כלל הגילוי המאוחר"), שלפיו מרוץ תקופת ההתיישנות אינו מתחיל אם התובע אינו יודע ולא יכול היה לדעת אף בוהירות סבירה, עובדות מהותיות המהוות את עילת תביעתו, והכלל המפסיק את מרוץ תקופת ההתיישנות כאשר התובע סובל מליקוי נפשי או שכלי המונע ממנו לדאוג לעניניו, ככל שאין לו אפטרופוס. עילות השעיה אלה מבטאות הכרה בכך

* הצעת חוק מס' פ/923/17: הועברה לוועדה ביום כ"ד בחשון התשס"ז (15 בנובמבר 2006); הצעת חוק מס' 1074/17/ב: הועברה לוועדה ביום ט"ו בכסלו התשס"ז (6 בדצמבר 2006).
1 ס"ח התשי"ח, עמ' 112; התשס"ד, עמ' 430.

(ב) בסעיף זה -

"עבירת מין" - כל אחת מאלה:

- (1) אינוס לפי סעיף 345 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (בחוק זה - חוק העונשין);
 - (2) בעילה אסורה בהסכמה לפי סעיף 346(א) לחוק העונשין;
 - (3) מעשה סדום לפי סעיף 347(א) או (ב) לחוק העונשין;
 - (4) מעשה מגונה לפי סעיף 348(א), (ב) או (ג) לחוק העונשין;
 - (5) עבירות מין במשפחה ובידי אחראי על חסר ישע לפי סעיף 351(א), (ב) או (ג) או (2) לחוק העונשין;
- "עבירת התעללות" - עבירה לפי סעיף 368 סיפה לחוק העונשין.

ד ב ר י ה ס ב ר

הטעמים המצדיקים קביעת הסדרים מיוחדים כמוצג בהצעת החוק הם:

(1) הניסיון מלמד שמיעוט בלבד מקרב נפגעי עבירות מין והתעללות המוערך ב-10% עד 20%, חושף את דבר הפגיעה בו. רק חלק קטן מאלה פונה לרשויות אכיפת החוק, ומעטים עוד יותר פונים לתבוע את זכויותיהם בהליך אזרחי. כל אלה נעשים, על פי רוב, זמן רב לאחר הפגיעה, בייחוד אם התרחשה כשהנפגע היה קטין. תופעה זו מכונה "תופעת החשיפה המושהית". לחשיפה המושהית מגוון סיבות, השונות, מטבע הדברים, ממקרה למקרה, ובהן: שימוש במנגנוני הגנה פסיכולוגיים, תחושות בושה והאשמה עצמית, העדר סביבה תומכת, חשש מהפוגע ומהתגובה החברתית, יחסים מיוחדים בין הנפגע לפוגע וגילוי מאוחר של הפגיעה והשלכותיה, המתבררות לא אחת רק במהלך טיפול פסיכולוגי (להתייחסות בפסיקת בתי המשפט ראו, למשל בע"מ 8098/04 פלונית נ' פלוני, פ"ד נט(3) 111, ולהתייחסות בספרות המקצועית ראו, למשל גלית בן אמית, "השלכות נפשיות של התעללות בילדים ובמתבגרים", התעללות והונחה של ילדים בישראל, עמ' 536 (דבורה הורוביץ, יורם בר-יהודה, מאיר הובב, התשס"ו); עפרית שפירא-ברמן, "הסוד ועונשו - עיגון זכויותיהם של קורבנות אלימות מינית בחוק", http://www.anima-clinic.com/contents_page.asp?lang=1&aid=15, וכן נייר עמדה שהוכן על ידי פרופ' אלי זומר, "טראומה בגיל הילדות, אבדן זיכרון וחשיפה מושהית", והגש למועדה לצורך דיוניה בהארכת תקופת ההתיישנות הפלילית בעבירות התעללות בילדים). נוכח תופעת החשיפה המושהית במקרים רבים לא יוכל הנפגע להגיש תובענה בתוך תקופת ההתיישנות הבסיסית ומשום כך אין מקום לזרז בהגשת התובענה או לראות בשיהוי בהגשתה משום ויתור על הוכות.

מבחינת היקף תחולתם, ההסדרים הופפים באופן חלקי, בהיותם חלים על תביעות בשל עבירות מין שנעברו בקטינים במשפחה ומחוץ למשפחה וכן בשל עבירות התעללות בקטינים במשפחה. ואולם, ההסדר הראשון חל על עבירות מין חמורות בלבד (ההגדרה "עבירת מין" בסעיף 18א(ב) המוצג), אך גם כשנעברו בבגירים עד גיל 21 במסגרת יחסים מיוחדים. זאת, בשל הקשיים בחשיפת הפגיעה שמאפיינים עבירות מעין אלה. לעומת זאת, ההסדר השני חל על היקף רחב יותר של עבירות מין (ההגדרה "עבירת מין" בסעיף 18(ב) המוצג). שכן ההצדקה שלו, נוסף על קשיי החשיפה האמורים, נשענת על טעמים הנוגעים לקיום ההליך הפלילי. כך, השיקולים לקביעת תקופת ההתיישנות נחלשים כאשר מתנהל הליך פלילי שבו נאספות ראיות ועדויות, ושהנאשם חשוף בשלו לסיכון של ענישה פלילית וכן לחיוב בפיצויים אזרחיים; כמו כן, הקושי בניהול כפל הליכים בייחוד בעבירות כאמור, עלול להוביל להתיישנות התביעה בעת ניהול ההליך הפלילי. זאת ועוד, הארכת תקופת ההתיישנות בהסדר השני מותנית בהגשת כתב אישום, המבטיח קיומה של תשתית ראיתית כלשהי ומגן מפני הגשת תביעות סתמיות, וגם מטעם זה מוצדק להחילו על היקף רחב יותר של תביעות. עם זאת, בשלב זה, החליטה ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת (להלן - הוועדה) להחיל את ההסדר השני רק על תביעות בשל עבירות שנעברו בקטינים. הוועדה תשוב ותידרש לסוגיית היקף העבירות שעליהן מוצדק להחיל את ההסדרים המיוחדים בעת הכנת הצעת החוק לקריאה השניה ולקריאה השלישית. בכלל זה תשמע הוועדה חוות דעת של גורמים בעלי מומחיות מקצועית בכל הנוגע לקשיים בחשיפת הפגיעה ולהשפעות נפשיות ואחרות של עבירות מין שנעברו בבגירים ושל עבירות התעללות ואלימות חמורה שנעברו בקטינים במשפחה ומחוצה לה.

² ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

תביעה נגד מי שהוגש נגדו כתב אישום בעבירת מין או התעללות בקטין

18.ב. (א) תקופת ההתיישנות של תביעה, שהוגשה על ידי הנפגע, בשל עובדות המהוות עבירת מין או עבירת התעללות, שנעברה בקטין, נגד מי שהוגש נגדו כתב אישום בעבירה כאמור, לא תסתיים לפני שעברה שנה מהיום שבו פסק הדין בהליך הפלילי הפך לחלוט.

(ב) בסעיף זה -

"עבירת מין" - עבירה המנויה בסימן ה' לפרק ו' לחוק העונשין, למעט סעיפים 349 ו-352 לחוק האמור;

"עבירת התעללות" - עבירה לפי סעיף 368 סיפה לחוק העונשין.

דברי הסבר

(6) נוכח מיעוט התביעות בשל עבירות מין והתעללות, והסיבות לכך כפי שפורטו לעיל, לא צפוי שהארכת תקופת ההתיישנות כמוצע בהצעת חוק זו, תביא לגידול משמעותי במספר התביעות הישנות שבתו המשפט יידרשו לדון בהן.

הטעמים העיקריים כנגד הארכת תקופת ההתיישנות הם החשש שיקשה על בית המשפט לקיים משפט הוגן בענין מסכת אירועים שהתרחשה לפני שנים רבות, בשל עמימות הזיכרון האנושי ובשל קושי להעריך את העדויות שיינתנו במסגרת ההליך. כן נטען כי עצם הגשת תובענה בשל פגיעה מינית או התעללות יש בה כדי להכתיים את שמו של אדם ולגרום לו נזק ניכר, ועל כן יש להיזהר ממתן אפשרות להגיש תובענות כאמור בחלוף שנים רבות ללא הגבלה.

נוכח כל השיקולים המפורטים לעיל, סברה הועדה כי יש הצדקה, על אף השיקולים שהועלו כנגד יצירת ההסדרים המיוחדים והקשיים הראייתיים שעלולים להתעורר, להסית את נקודת האזיון לכיוונו של התובע כבוח בדרך המוצעת בהצעת החוק, ולהאריך את תקופת ההתיישנות בתביעות בשל עבירות מין והתעללות.

במדינות רבות הוכר הצורך בהסדרי התיישנות מיוחדים לתביעות בשל עבירות מין, בייחוד אם בוצעו בקטינים או במסגרת יחסי אמון או תלות. במדינות מסוימות נקבעו הסדרים גם לתביעות בשל פגיעה כאמור שאינה בעלת אופי מיני או נבחנה האפשרות לקבוע הסדרים כאלה (כך, למשל באירלנד, בחלק מהפרובינציות בקנדה, בחלק ממדינות ארצות הברית ובמדינת ניו סאות' ויילס באוסטרליה). במדינות אחרות נקבע הסדר המאריך את תקופת ההתיישנות אם נפתח הליך פלילי (כך, למשל בחלק ממדינות ארצות הברית ובשוודיה). במדינות שונות נקבעו הסדרים שונים בענין זה, העיקריים שבהם הם ביטול תקופת ההתיישנות, הארכת תקופת ההתיישנות, קביעת כלל "גילוי מאוחר" המתייחס באופן מיוחד לגילוי הקשר שבין הנזק הנפשי או הפסיכולוגי שנגרם לנפגע לבין הפגיעה, וקביעת חוקה שלפיה לא היתה לנפגע יכולת להגיש את התביעה בשל קשיים נפשיים או פסיכולוגיים הנובעים מהפגיעה.

(2) בשל היקף התופעה של ביצוע עבירות מין והתעללות במשפחה ומחוצה לה והומרתה של תופעה זו, באה הצעת החוק לעודד נפגעים אשר אזור עזו וחשפו את הפגיעה בהם להשתמש במגוון הכלים המשפטיים הקיימים, ולא לחסום בפניהם את האפשרות לפנות לערכאות בהליך אזרחי דווקא, שבאמצעותו יוכלו לקבל הכרה חברתית ופיצוי שיסייעו בשיקומם.

(3) בדין הפלילי הכיר המחוקק, זה מכבר, בצורך לקבוע הסדרים מיוחדים לענין התיישנות בעבירות מין המורות שנעברו בקטינים (סעיף 354 לחוק העונשין, התשל"ז-1977). על אף ההבדלים בין ההליכים, אותם טעמים המצדיקים קביעת תקופת התיישנות ארוכות יותר בהליך הפלילי יפים במידה רבה גם לענין התיישנות התביעה בהליך האזרחי.

(4) תביעות בשל עבירות מין והתעללות שונות ממרבית התביעות האזרחיות בכמה היבטים, כמפורט להלן, שיש בהם כדי להפחית מהקושי הראייתי בהוכחת אותן תביעות בחלוף זמן. כך, מתאפיינות תביעות אלה בתשתית ראייתית המבוססת על עדויות הנוכחים באירוע, ולא על מסמכים וראיות הפציות, אשר יש קושי לשמרם ולאתרם; זיכרון פגיעות בשל עבירות כאמור, שהן קשות וטראומטיות, אינו נוטה להיטשטש בחלוף הזמן; נוסף על כך, גילוי מאוחר של נזקים נפשיים והניסיון לטפל בהם, יכול שיהיה בהם דווקא כדי לחזק את התשתית הראייתית. עם זאת, יש הטוענים שדווקא בתביעות המבוססות על עדויות ולא על מסמכים הקושי הראייתי חמור יותר ככל שהולך הזמן.

(5) ככל שמדובר בפגיעה מינית בקטינים מחוץ למשפחה, הסברה שההורים יגישו תביעה בשם הקטין ולכן אין צורך בהארכת תקופת ההתיישנות אינה עומדת במבחן המציאות. זאת, משום חששם של ההורים מהתמודדות הקטין עם הליך משפטי, הדחקה האירוע על ידי ההורים עצמם או תחושת אשמה מצדם, רתיעה מניהול הליך משפטי לרבות בשל עלויותיו, חשש מתגובה חברתית וכן חשש מפגיעה בקרוב משפחה, בידיד המשפחה או בדמות מקובלת בקהילה. בהקשר זה יצוין כי במרבית המקרים הפוגע הוא אדם מוכר שלנפגע יש עמו יחסי אמון.

2. (א) על תביעה כאמור בסעיף 18 או 18ב לחוק העיקרי כנוסחם בסעיף 1 לחוק זה תחולה שהתיישנה לפני יום תחילתו של חוק זה (להלן - יום התחילה) לפי הדין שחל עליה ערב יום התחילה, ימשיכו לחול הוראות הדין שהיה בתוקף ערב יום התחילה ולא יחולו הוראות חוק זה.
- (ב) על תביעה שביום התחילה טרם התיישנה לפי הדין שחל עליה ערב יום התחילה, יחולו הוראות סעיפים 18 ו-18ב לחוק העיקרי כנוסחם בסעיף 1 לחוק זה.

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 2 מוצע כי ההסדרים המיוחדים האמורים יחולו גם על עילת תובענה שנוגדת לפני יום תחילת החוק המוצע, ובלבד שבמועד זה התביעה לא התיישנה בהתאם לדין שחל עליה לפי הדין הקיים. תביעות שהתיישנו ביום תחילת החוק המוצע, לא ניתן יהיה להחיותן.

השפעה על זכויות הילד

ההסדרים המוצעים יאפשרו לקטינים שנפגעו מהתעללות במשפחה או מעבירות מין להגיש תובענות כנגד מי שפגע בהם, גם לאחר הגיעם לבגרות ולאחר שהתמודדו עם הפגיעה, ובכך יהיה כדי לסייע להם בשיקומם, באמצעות קבלת פיצוי והכרה חברתית בפגיעה.

במקביל לדיונים בהצעת חוק זו דנה הוועדה בהצעת חוק מטעם הממשלה הכוללת תיקון מקיף לחוק ההתיישנות (הצעת חוק ההתיישנות, התשס"ד-2004, הצעות חוק - הממשלה 125, התשס"ד, עמ' 61). במסגרת הדיונים בהצעת החוק האמורה יידונו גם הוראות הנוגעות לסוג התביעות שבהן עוסקת הצעת חוק זו, ובייחוד עילות השעיה בשל גילוי מאוחר, ניצול מצוקה וחוסר מסוגלות. הוועדה תבקש להתייחס בדיוניה בעת הכנת הצעות החוק לקריאה השנייה ולקריאה השלישית לשאלת היחס שבין ההליך האזרחי להליך הפלילי בחוק ההתיישנות, בראייה רחבה מעבר לתביעות בשל עבירות מין והתעללות.

חברי הכנסת: רונית תירוש, ניסן סלומינסקי

מתפרסמת בזה הצעת חוק של חבר הכנסת מטעם ועדת הכלכלה של הכנסת:

הצעת חוק נושאי משרה בשירות הציבורי (העברת ניירות ערך לנאמנות), התשס"ז-2007¹

- מטרה
1. מטרת חוק זה למנוע ניגוד ענינים בין מילוי משרה ציבורית לבין ענין אישי ושימוש במידע שהגיע לידיעת נושא משרה בתוקף תפקידו ושאינו נחלת הכלל, והכל בקשר להחזקת ניירות ערך.
- הגדרות
2. בחוק זה -
- "בן משפחה" - בן זוג, ילד קטין, או קרוב אחר הסמוך על שולחנו של נושא המשרה;
- "נושא משרה" - נשיא המדינה, שרים וסגני שרים, חברי הכנסת, ראש המטה הכללי בצדה"ל, המפקח הכללי של המשטרה, נגיד בנק ישראל ומשנה לנגיד בנק ישראל, היועץ המשפטי לממשלה, פרקליט המדינה, נציב שירות המדינה, וכן נושאי משרות אלה במשרד האוצר; המנהל הכללי, החשב הכללי, הממונה על הכנסות המדינה, הממונה על השכר והסכמי עבודה, הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון, מנהל רשות החברות הממשלתיות, מנהל רשות המסים וראש אגף התקציבים;
- "ניירות ערך" - תעודות המונפקות בסדרות על ידי תאגיד ומקנות זכות חברות, השתתפות או תביעה בו, בין אם הן על שם ובין למוכ"ז, לרבות ניירות ערך שמנפיקה המדינה, אופציות וחוזים עתידיים כמשמעותם בחוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994;
- "ענין אישי" - לרבות ענין אישי של קרובו של נושא המשרה;
- "קרוב" - כל אחד מאלה:
- (1) בן זוג, הורה, הורה של הורה, אח, אחות, צאצא וצאצא של בן הזוג, בן זוג של כל אחד מאלה, צאצא של אח או אחות, ואח או אחות של הורה;
- (2) כל אדם אחר שיש לנושא המשרה ענין אישי במצבו הכלכלי.
- העברת ניירות ערך לנאמנות
3. (א) בתוך שישים ימים מיום מינויו או תחילת כהונתו, לפי המוקדם מביניהם, יעביר נושא משרה את ניירות הערך שבבעלותו ובבעלות בן משפחתו לחברה שהיא בעלת רישיון מנהל תיקים כמשמעותו בחוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשייחוק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995² (בחוק זה - חברת נאמנות), אשר תחזיק ותנהל את ניירות הערך בנאמנות עיוורת לפי הוראות סעיף קטן (ג).
- (ב) קיבל נושא משרה או בן משפחתו ניירות ערך לאחר מינויו או תחילת כהונתו, יעבירם בתוך 45 ימים לחברת נאמנות אשר תחזיק ותנהל את ניירות הערך בנאמנות עיוורת לפי הוראות סעיף קטן (ג); הוראה זו תחול, בשינויים המחויבים, גם לגבי הוראה לרכוש ניירות ערך לאחר המועד האמור.

דבריו הסבר

מוצע לקבוע כי נושאי משרה בכירים בשירות הציבורי המנויים בהצעת החוק (ההגדרה "נושא משרה" בסעיף 1), יחויבו להעביר, בתוך שישים ימים מיום מינויים או תחילת כהונתם, לפי המוקדם, את ניירות הערך שבבעלותם ובבעלות בני משפחתם לחברה שתנהל עבורם תיק השקעות בנאמנות עיוורת. בתקופת כהונתם ייאסר על נושאי המשרה לתת לחברה הוראות או הנחיות באשר לאופן ניהול התיק, למעט

בעקבות מקרים שאירעו לאחרונה, התעורר הצורך, לדעת המוציע, לקבוע הסדר ראשי למניעת ניגוד ענינים בין מילוי משרה ציבורית לבין ענין אישי של נושא משרה, וכן למנוע שימוש במידע שהגיע לידיעת נושא משרה בתוקף תפקידו ושאינו נחלת הכלל. הצעת החוק המתפרסמת בזה נועדה להסדיר את הסוגיה האמורה בקשר להחזקת ניירות ערך.

¹ הצעת חוק מס' 1548/17/פ: הועברה לוועדה ביום כ"ז בטבת התשס"ז (17 בינואר 2007).

² ס"ח התשנ"ה עמ' 308.

³ ס"ח התשנ"ה, עמ' 416.

(ג) (1) נושא משרה ובן משפחתו לא ייתנו לחברת הנאמנות כל הוראה או הנחיה, בדבר החוקה, מכירה או רכישה של ניירות ערך, למעט הוראה חד פעמית, בכתב, קודם תחילת כהונתו של נושא המשרה, בדבר סוגי ההשקעה שייכללו בתיק ההשקעות ושיעוריהם, או הוראה בכתב כי אלה ייקבעו לפי שיקול דעתה של חברת הנאמנות.

(2) על אף הוראות פסקה (1), רשאי נושא משרה לתת הוראה, בכתב, בדבר מכירה של ניירות ערך או בדבר שינוי סוגי ההשקעה בתיק ההשקעות שלו ושיעוריהם, אף לאחר תחילת כהונתו ובלבד שמימוש הוראה כאמור לא יתבצע אלא בתום שני ימי מסחר ממתן ההוראה כאמור.

(ד) חברת הנאמנות לא תמסור לנושא המשרה או למי מבני משפחתו, כל עוד נושא המשרה מכהן בתפקידו, כל מידע על העסקאות שנעשו בניירות הערך, למעט מידע שהוא אחד מאלה: שווי כלל ניירות הערך, הרווחים שמומשו והמס ששולם בשל רווחים אלה. (ה) נושא המשרה יעביר את הסכם הנאמנות בינו או בין בן משפחתו לבין חברת הנאמנות לאישור מבקר המדינה.

4. מבקר המדינה יבדוק מילוי הוראות חוק זה, ולשם כך -

סמכויות מבקר המדינה

(1) נתונות לו כל הסמכויות המוקנות למבקר המדינה בחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב];³

(2) הוא רשאי, באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, לקבוע כללים להפעלת סמכויותיו לפי חוק זה.

5. (א) מבקר המדינה ימנה ועדה בת שלושה חברים שהם שופט בדימוס והוא יהיה היושב ראש, וכן משפטן ובעל מומחיות חשבונאית פיננסית שאינם עובדי המדינה או עובדי גוף מתוקצב כהגדרתו בסעיף 21 לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985 (להלן - הוועדה); הודעה על מינוי הוועדה תפורסם ברשומות.

ועדה למתן היתרים

(ב) התפנה מקומו של חבר הוועדה או נבצר מחבר הוועדה למלא את תפקידו, רשאי מבקר המדינה למנות במקומו חבר אחר או ממלא מקום, לפי שיקול דעתו, בהתאם להוראות סעיף קטן (א).

(ג) הוועדה תקבע את סדרי עבודתה, ככל שלא נקבעו בחוק.

6. (א) נושא משרה או מי שמועמד להיות נושא משרה רשאי לבקש מהוועדה פטור, לו או היתר לבן משפחתו, מתחולת הוראות חוק זה, כולן או חלקן (בסעיף זה - היתר).

ד ב ר י ה ס ב ר

נושאי המשרה או בין בני משפחתם לבין החברה (סעיפים 3(ה) ו-4). המבקר גם ימנה ועדה למתן פטור כללי או חלקי, מתחולת החוק, לנושא המשרה או לבן משפחתו (סעיפים 5 ו-6).

לצורך ביצוע תפקידיו, מוצע לקבוע כי למבקר המדינה יהיו נתונות כל הסמכויות המוקנות לו בחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב], וכי הוא יהיה רשאי, באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, לקבוע כללים להפעלת סמכויותיו לפי החוק המוצע (סעיף 4).

הוראה חד פעמית, ערב תחילת כהונה, או הוראה בכתב, במהלך כהונתם, בדבר מכירת ניירות ערך או שינוי מדיניות ההשקעה. עם זאת, כדי להבטיח שהוראה כאמור לא ניתנה על סמך מידע שאינו נחלת הכלל, מוצע כי הוראה שתיתן במהלך כהונה תבוצע רק בתום שני ימי מסחר. כמו כן, החברה לא תמסור לנושאי המשרה או למי מבני משפחתם, אלא מידע כללי על תיק ההשקעות, כמפורט בהצעת החוק (סעיף 3).

מוצע לקבוע כי מבקר המדינה יבדוק את קיום הוראות החוק המוצע, ובמסגרת זו יאשר את הסכם הנאמנות בין

³ ס"ח התשי"ח, עמ' 92.

⁴ ס"ח התשמ"ה, עמ' 60.

- (ב) הוועדה רשאית, אם מצאה כי הדבר מוצדק וראוי בנסיבות הענין, לדחות את הבקשה, לתת היתר, מלא או חלקי, וכן להתנות את ההיתר בתנאים.
- (ג) חל שינוי בתפקידו של נושא המשרה או השתנו הנסיבות שבשלן ניתן היתר כאמור בסעיף קטן (ב), יביא נושא המשרה את הדבר לידיעת מבקר המדינה בהקדם האפשרי.
- (ד) נודע למבקר המדינה על שינוי כאמור בסעיף קטן (ג), בין על ידי נושא המשרה ובין בדרך אחרת, יביא את הדבר לידיעת הוועדה וזו רשאית, אם לדעתה השינוי מצדיק זאת, לבטל או לשנות את ההיתר שנתנה; הוועדה תודיע על החלטתה למבקר המדינה ולנושא המשרה הנוגע בדבר.
7. (א) חבר הוועדה זכאי לקבל מהמדינה גמול והחזר הוצאות בעבור השתתפות בישיבות הוועדה לפי הוראות סעיף קטן (ב).
- (ב) מבקר המדינה יקבע כללים ותנאים שלפיהם תשלם המדינה גמול והחזר הוצאות לחבר הוועדה בהתאם להוראות סעיף קטן (א) ואת שיעוריהם.
8. הממשלה, באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, רשאית לקבוע ממלאי תפקידים נוספים בשירות הציבורי שהוראות חוק זה יחולו עליהם.
9. הוראות חוק זה באות להוסיף על הוראות כל דין או הסדר מחייב אחר, ולא לגרוע מהן.
10. תחילתו של חוק זה תשעים ימים מיום פרסומו.

גמול והחזר הוצאות

הרחבת תחולה

שמירת דינים

תחילה

ד ב ר י ה ס ב ר

כגון כללים למניעת ניגוד ענינים של שרים וסגני שרים (י"פ התשס"ג, עמ' 1136), ותקנון שירות המדינה (תקשי"ר).

יישום החוק המוצע יחייב תוספת כוח אדם במשרד מבקר המדינה, המוערך על ידי משרד מבקר המדינה, בשלוש משרות. להערכת שר האוצר, אומדן עלות התוספת האמורה הוא 850 אלף שקלים חדשים בשנה.

עוד מוצע להסמיך את הממשלה, באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, להחיל את הוראות החוק המוצע על ממלאי תפקידים נוספים בשירות הציבורי (סעיף 8).

למען הסר ספק, מוצע לקבוע שאין בהוראות החוק המוצע כדי לגרוע מכל הסדר חוקי אחר שענינו מניעת ניגוד ענינים או ניצול מידע שאינו נחלת כלל הציבור (סעיף 9).

חבר הכנסת סילבן שלום